

CATALOGUS-INDEELING
NAAR DE UITGEVERS EN DRUKKERS
bij C. P. BURGER JR.

Bibliothecaris der Universiteits-Bibliotheek, Amsterdam.

Volledige catalogiseering van eene groote bibliotheek is een werk dat zonder verpoozing groote eischen stelt aan het personeel. Nooit mag de arbeid stilstaan of de ijver verslapen, en hoeveel moeite men zich ook geeft, nooit wordt het doel, een volledig stel catalogen, dat geheel « bij » is, ten volle bereikt. Het mag daarom wel vreemd schijnen dat een bibliotheek-directeur aankomt met als wenschelijk voorop te stellen een catalogusvorm die niet tot de allereerste behoeften kan gerekend worden. En ik begin dan ook met de erkenning uit te spreken dat hetgeen ik hier als wenschelijk aanwijs, niet volstrekt noodig is.

Noodig is — hierover zijn zeker wel alle bibliotheekmannen het eens — allereerst een zooveel mogelijk volledige alfabetische catalogus. Leeken stellen zich bijna altijd een systematischen of wetenschappelijk ingedeelden catalogus als het eerste vereischte voor een bibliotheek voor; voor den vakman kunnen we wel aannemen, dat deze catalogus in hunne taxatie de tweede plaats inneemt. En zoo meen ik niet ver van de werkelijkheid af te zijn, als ik aanneem dat aan de meeste bibliotheken de alfabetische catalogus goed wordt bijgehouden, en dat naar een goed ingerichten

systematischen catalogus althans gestreefd wordt. Daarnaast is dan, waar de boeken niet in wetenschappelijke orde in de kasten geplaatst zijn, om redenen van administratieve aard nog een derde catalogus noodig, die de plaatsing nauwkeurig aangeeft.

Is men hiermede nu klaar? Niemand die eenige kennis van bibliotheken heeft zal het beweren. Op hoeveel vragen moet men nog het antwoord schuldig blijven! Op hoeveel kan men eerst na lang en omslachtig zoeken eenig antwoord geven! En in al die gevallen denkt men onwillekeurig, of niet door eene andere catalogiseering gezorgd zou kunnen worden dat men de gezochte inlichting onmiddelijk vond.

Onder de vele vragen die tegenwoordig aan bibliotheekbesturen gedaan worden, is er eene soort, die naar ik meen, toeneemt, namelijk die naar de uitgaven van een aangewezen uitgever, of naar de producten van eene bepaalde drukpers. En hierop is bij onze wijze van catalogiseering juist het allerminst gerekend. Het is niet eens algemeen gebruikelijk, in de titelbeschrijvingen den naam van drukker en uitgever te vermelden. En zelfs waar dit wel gebeurt, kan men in den alfabetischen catalogus de gevraagde uitgaven alleen dan opzoeken, wanneer men de namen der schijvers kent; in den systematischen catalogus alleen, wanneer men de uitgaven over een bepaald aangewezen vak van wetenschap vinden wil.

Aan de Amsterdamsche Universiteitsbibliotheek is b. v. geene mogelijkheid om na te zien welke uitgaven van Willem Jansz Blaen in de bibliotheek zijn. En toch ligt het in den gang van het hedendaagsche historische onderzoek, dat de vraag naar de uitgaven van Blaen bijna evenveel belangstelling wekt als die naar de werken van een onzer dichters of geneeskundigen. Geheel zonder hulpmiddelen zijn we tegenover zulke vragen wel niet. Van enkele uitgevers is door bijzondere studies de reeks van uitgaven geïnventariseerd, zooals die van de Elseviërs door Willems, die van de oudere Amsterdamsche drukkers en uitgevers door Moes. Aan de Universiteitsbibliotheek heeft de laatstgenoemde, toen hij er als ambtenaar aan verbonden was,

bovendien een hulplijst aangelegd, waarin voor een groot aantal uitgevers reeds vele uitgaven zijn opgeteekend. Het nut dat deze fragmentarische hulpmiddelen geven is inderdaad zoo groot, dat ik hier, zij het ook slechts als een wensch die wel aan weinige bibliotheken kans heeft spoedig in vervulling te gaan, op het nut wilde wijzen dat eene catalogiseering naar uitgevers en drukkers, vooral voor de voorige eeuwen, brengen zou. Voor de incunabelen is zoo iets minder noodig, de particuliere studies op dit gebied wijzen reeds voldoende den weg, en worden bovendien nog steeds rustig voortgezet. Voor den nieuwsten tijd evenmin; onze hedendaagsche uitgevers zorgen zelf wel voor het bekend maken van hun uitgaven. Maar voor de 16^e en 17^e eeuw, misschien ook al voor de 18^e zou eene catalogiseering als de hierbedoelde, zoo er tijd voor kon gevonden worden, zeker van groot nut zijn.